

EKSKLUZIVNO iz Brisela

Konsolidacija stabilnosti i povećanje blagostanja u državama zapadnog Balkana centralna je tema 66. plenarnog zasedanja odbora regiona u Briselu, koje se održava od 11. do 12. oktobra 2006. godine.

Izveštač Franc Šausberger, opunomoćnik pokrajine Salzburg u Odboru regiona i Izvestilac Komiteta regiona EU za zapadni Balkan, na ovom skupu predstavlja izveštaj o zapadnom Balkanu, u kome između ostalog iznosi:

- Uključivanje država Balkana, posebno država zapadnog Balkana u EU, važan je deo ponovnog ujedinjenja Evrope. Ako se setimo teškog nasleđa najnovije istorije tog evropskog prostora, dalji razgovor sa državama zapadnog Balkana pokazuje se kao pravi i konkretan, zajednički, evropski mirovni projekat na početku 21. veka. On u potpunosti odgovara osnivačkoj ideji evropske zajednice. Ovaj deo

Evrope treba da, uz samostalnu odgovornost zapadnih balkanskih država, i uz podršku EU, trajno postane zona mira, slobode, sigurnosti i blagostanja.

Kraj ekstremizma

Poslednja posta predsednika Evropske komisije Zoze Manuela Barosa i komesara za proširenje Olijana Rena zemljama zapadnog Balkana, u februaru ove godine, trebalo je da signalizira da je EU posebno stalo da u najbližoj budućno-

sti intenzivira saradnju i preduzme korake ka njihovom budućem članstvu. Predsednik komisije Barosa je svoju posetu označio kao „poruku poverenja i ohrabrenja“. Njih dvojica su ukazali na značaj neograničene saradnje s Međunarodnim sudom za bivšu Jugoslaviju i na to da se u državama zapadnog Balkana moraju jačati zaštita ljudskih prava i manjina, pravna država i borba protiv korupcije. Za Srbiju to znači da se preduslovi za nastavljaj pregovora o sporazumu za stabilizaciju i podržavanje moraju ponovo stvoriti.

Put zemalja jagoistočne Evrope ka EU do sada je tekao u etapama. Na samitu EU u Solunu, u junu 2003, zemljama zapadnog Balkana ponudena je perspektiva za članstvo - uz obavezu regionalne saradnje.

Iako su ekonomski odnosi sa EU proteklih godina produbljeni, za zapadni Balkan, čiji su se žitelji još za vreme maćuhinih događaja 90-ih godina osećali od Evrope ostavljenim na cedilu, potrebna je evropska perspektiva u koju se može verovati. Bez takve perspektive, jedan deo stanovništva mogao bi da zapadne u rezignaciju - koja lako vodi u ekstremizam, nacionalizam i populizam, a drugi deo stanovništva mogao bi da napusti zemlju i perspektivu potraži izvan nje. Zato je važno prevazilaženje prošlosti, kao preduslov za izmirenje među državama, narodima i etničkim grupama.

Ubeđen sam stoga da moramo jasno da izložimo da za države zapadnog Balkana postoji evropska perspektiva, da se ona ne dovodi u pitanje i da je, na kraju krajeva, njen krajnji cilj članstvo u EU. Diskusije o principijelnim perspektivama proširena EU, koje se stalno vode, ne mogu se zato više odnositi na države zapadnog Balkana. Na tem-

po ostvarenja evropskog cilja države zapadnog Balkana presudno utiču same, svojim delovanjem ili nedelovanjem.

Upravu ta perspektiva bila je od najvećeg značaja i za austrijsko predsedavanje Savetom EU, koje je svoje spoljnopolitičko težište stavilo na zapadni Balkan. U okviru neformalnog ministarskog sastanka u Salzburgu, u martu 2006, naglašeno je da se radi o tome da se ljudima u tim regijama evropska perspektiva učini opipljivom, da im se signalizira da su vrata EU otvorena i da najvećim delom sami mogu da učestvuju u određivanju tempa i napredovanja na tom putu - kako je već pomenuto. Jer, dok ne budu ispunjeni određeni preduslovi, ta evropska perspektiva neće moći da bude realizovana.

Neophodna decentralizacija

Želeo bih da navedem jedan aktuelan primer: donoseći, gotovo na prepad, novi Ustav 30. septembra 2006, srpska vlada i parlament su, nažalost, propustili da se u oblasti decentralizacije i jačanja prava manjina, u smislu principa subsidiarnosti, još približe evropskom standardu. Hitne želje lokalne samouprave i autonomne pokrajine Vojvodine za poštovanje njihovog stava, a time i prostora njihovog delovanja, ni najmanje nisu uzete u obzir. Zbog toga izričito žalim.

S druge strane, i predstavnici SAD svojom najavom da će do kraja 2006. svakako naći rešenje pitanja Kosova koje ide u pravcu nezavisne države, i koje će biti realizovano, ako treba, i protiv volje Srbije, nisu baš doprineli olakšavanju situacije. Silom, s bilo koje strane, u tom osetljivom delu Evrope sigurno se neće

postići trajno rešenje. Zapadnom Balkanu baš sada je potrebna podrška EU, kako je naglašeno i prilikom poslednjeg susreta ministara EU, sredinom septembra.

Pokušao sam - pozivajući se na mišljenje predstavnika dotičnih država, a pre svega eksperata - da sačinim što odmereniji izveštaj Odbora regiona.

Želeo bih da naglasim nekoliko tačaka koje se meni čine suštinskim.

U nacrtu stava Odbora regiona o zapadnom Balkanu ukazuje se i na veliki napredak u političkim i ekonomskim reformama u državama zapadnog Balkana, ali i na njihove vrlo različite političke i administrativne strukture i tradiciju, delom i na lokalnom i regionalnom nivou, koje se u procesu transformacije moraju u dovoljno meri uzeti u obzir. Autonomna pokrajina Vojvodina je sa svojom regionalnom tradicijom naročito dobar primer multietničkog suživota koji funkcioniše. Regionalne jedinice Bosne i Hercegovine, uprkos nedostatku političke tradicije decentralizacije, igraju važnu ulogu pri rešavanju etničkih problema.

Ključ za trajnu stabilnost jeste stvaranje demokratski legitimnih političkih institucija i efikasne uprave na lokalnom i regionalnom nivou. Regionalne i lokalne uprave moraju takođe da imaju neophodna finansijska sredstva. Za Srbi-

ju bi zato hitno bilo neophodno da potpiše okvirnu konvenciju o prekograničnoj saradnji i da ratifikuje evropski dokument lokalne samouprave, kao i da tokom ustavne reforme autonomnoj pokrajini Vojvodini i srpskim opštinama ponovo prizna status od pre 1974. Nova država Crna Gora takođe bi ubrzo trebalo da potpiše i ratifikuje oba dokumenta. To odgovara načelima subsidiarnosti, građanske saradnje i partnerstva, rasterećenje celokupnu državu i tako je jača. Decentralizacija, regionalizacija i veća autonomija ne znače separatiizam, već jačaju zajedništvo čitave države (pogledajte Austriju, Nemačku ili Belgiju). Tako u daljim pregovorima o sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju treba da budu čvrsto povezana regionalna i lokalna oblasna društva.

Važno je jačanje lokalnih i regionalnih kapaciteta uprava, kako bi one svoje zadatke sve više mogle da ostvaruju na sopstvenu odgovornost, da izrade dugoročne programe, planove strategije za regional-

- Donoseći, gotovo na prepad, novi Ustav 30. septembra 2006, Srpska vlada i parlament su, nažalost, propustili da se u oblasti decentralizacije i jačanja prava manjina, u smislu principa subsidiarnosti, još približe evropskom standardu

ni razvoj i projekte u duhu evropskih fondova. Pri tom treba pozdraviti inicijativu da se osnuje stručni centar za reformu lokalne uprave. Od Evropske komisije se za predstojeći finansijski period 2007. - 2013. opet očekuje odgovarajuća dotacija za podržavanje političkih i ekonomskih reformi u oblasti zapadnog Balkana.

Omogućiti usavršavanje

Odbor regiona u političkoj, kulturnoj, socijalnoj i ekonomskoj prekograničnoj saradnji regiona i opština država zapadnog Balkana vidi konkretan put ka podsticanju uzajamnog razumevanja i poverenja, pomoći u lečenju rana iz prošlosti i ka izbegavanju etničkih konflikata. Za to su posebno pogodni takozvani „twinning projekti“, programi razmene i seminari regionalnih i lokalnih političara i uprava iz država zapadnog Balkana sa predstavnicima „starih“ i „novih“ regiona i komunuma u EU.

Odbor regiona za oblast država zapadnog Balkana čini se posebno važnim razvijanje regionalnog koncepta privrede i zapošljavanja uz suštinsko učešće regiona i opština, osnivanje savetodavnih centara za osnivanje preduzeća, pre svega regionalnih malih i srednjih preduzeća, jer one daju važan doprinos otvaranju radnih mesta ne samo u velikim centrima, nego i u unutrašnjosti.

Trebalo bi intenzivirati mogućnosti usavršavanja za studente, nastavno osoblje i istraživače, omogućiti vizne olakšice, pre svega za studente, kako bi se mladima omogućila evropska perspektiva. U tome se mogu koristiti iskustva EU progra-

**FRANC ŠAUSBERGER, izvestilac Komiteta regiona EU
za zapadni Balkan, na zasedanju Odbora regiona
upozorava Evropu i poručuje Srbiji:**

Čuvajte se rezignacije

- Zapadni Balkan treba trajno da postane zona mira, slobode, sigurnosti i blagostanja

TO VAS VODI U:

- nacionalizam
- ekstremizam
- populizam
- migracije

Decentralizujte upravu

Povežite se sa regionom

ma TEMPUS, koji je u periodu od 2001. do 2005. za zapadni Balkan predvideo 83 miliona evra i nudio mogućnost studiranja u inostranstvu do 250 studenata i više od 1.000 nastavnika godišnje.

Na osnovu iskustava u raznim zemljama članicama EU, biće neophodno da evropske institucije građane zapadnog Balkana intenzivnije informišu o daljim evropskim koracima i pri tom uključe regione i lokalna društva, pošto su ona bliža građanima i imaju tešnje kontakte sa lokalnim i regionalnim medijima. Ali i odgovorni u regionima i opštinama moraju biti spremni na prihvatanje komunikacije sa EU i svoje građane obavestiti o ciljevima, sadržajima i zahtevima procesa integracije. Na taj način može da se spreči da se proces integracije oseća kao nešto nametnuto „spolja“, ili „odozgo“, nešto određeno sa strane.